

**A' ROMAI TSASZARI ÉS AP. KIRALYI FELSÉG
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.**

Indult BÉTSBŐL Pénteken 17. Februáriusban 1792.

Belső elegyes Tudósítatok.

A' múlt Kedre virradolag minden sárunk megfagyván, a' hó egész estvig és vala; más nap nem különben havazván, 24 órák alatt minden *fársángi* zörgös szának ki-valának állva. Tsötörtökre, virradolag olly szörnyü havazó szél-vészszel álla - bé *Julianna* napja, hogy még ilyen kemény időt a' télen nem érzettünk. A' fáknak már sok helyeken ki-jött Fársánngi rügyei el-pirultak; a' Farkas bundát a' mojtól nem félthetjük — mostoha szeles, de igen jó szán útunk vagyon. Ezen hirtelen hidegre, és hidegről hirtelen melegre — 's meg vissza változott nedves, sáros idő az egész Természetet csak nem fonákra fordította vala, mellyet mind az emberek, mind az oktalan állatok

tok egészségbéli változással tapasztaltanak. — Az Erdélyi Országos *Deputátzionak* olly terhes útja vala Bétsig, hogy sok helyeken a' sártól el-nyelettetett kotsi kerekek csak fordulni sem akarnak vala. Meg-érkeztek azonban minnyájon szerentsé- sen. — Az Erdélyi edgyesült és nem edgyesült Görög vallású Püspökök, és az Unitária Ekklesiák Püspökje Bétsben vagynak. — Erdélyben a' *Marus* mellett *Inakfalván* a' múlt hónapnak közepe táján egy fársáangi menkö bé-ütvén egy házba, 9 házak hammuvá égtenek — e' ritka történet.

Az Erdélyi F. Udv. Kantzellárián eddig vólt Udv. Titoknak M. *Méhesy* Ur, a' maga népét édes Atyai módra minden személy vállagatás nélkül egy aránt szerető *Monárkha* II-dik *Leopold* tulajdon keze-irása által Udv. Tanátsosnak és Referandáriusnak neveztetett.

Az a' közönséges hir, hogy a' Magyar Országgi Protestáns Lakasoknak Könyörgő Levelére azt a' Kegyelmes Válofszát méltoztatta vólna F. Urunk a' F. Magyar Kantzelláriával közleni, mely szerint bizonyos meg-határozott mértékben Protestánsok minden Dicafteriumoknál, a' F. Erdélyi Udv. Kantzelláriá szerint, Hivatalba helyheztesenek.

Az Erdélyi Országos Deputátusok közzül egynek, M. Gr. *B — L —* Ur ö Ngának tegnap előtt éjjel el-lopták a' pénzes erszényét Bétsben a' Ré- dutban — pedig ez egy a' leg-szemesebb Gavallérok közzül.

Brüszszelben egy ilyen Titulusú Könyvetske jö- ve ezen napokban világ elejébe: — *Meg-magya- rázása azon okoknak, mellyek az Austriai Belgiumi Kormány-széket arra kényszerítették, hogy Jan. 16-dikán és 17-dikén sok Brábántziai Városokban és Helységekben némely személyeket hirtelenséggel fogságra tétejsen.* — Mivel ezen könyvetske az egészíz meg-történt dolgot leg-igazabban adja elő: erre nézve ennek egy

egy része a' Bétsi Udvari Diáriumban is közönsé-
gessé tétetett, és e' képpen következik:

„ A' Publikumnak az egész dolgot tudtára kell
adni, hogy már egyfizer magát a' maga ellenségei
ellen valóban őrizze, és az ötet oltalmazó kezet
meg-ismérje: de hogy az egész dolog a' maga ösz-
ve-foglaltatása ízerint elő - adattathassék a' kút-
főre kell vissza menni, és ott kell kezdeni a' dol-
got, midőn t. i. még a' Brábántziai ki-vándorlók
Lille és *Douay* körül kevélyen fenyegetőzdenek,
's a' midőn ugy láttzott, mintha Frantzia Ország-
tól segítettének volna, holott tsak egy bizonyos
Bethüne - Charost nevű személlynek oltalma alatt
vóltanak. — — — Ez az ember, a' mint lát-
tyuk, egy minden időkben nevezetes nevet viselt sze-
mélly: de a' ki az után-is, hogy a' N. Gyűlés Frantzia
Országban a' titulusokat el-törölte, a' maga rang-
ra vágyó érzékenységet el nem vesztvén, arra for-
ditotta igyekezetét, hogy Anstr. Belgiumi fő *Ural-
kodó* lehessen. Ezen titulus ki-is pótolta volna va-
lósággal azt az ő kárát, mellyet az addig viselt
Grófi és Hertzegi titulusnak el-vesztése által val-
lott. Hogy ezen rangra el-juthasson, jónak állitot-
ta a' fertőbe belé heveredni, egy öszve eskütt Se-
reggel meg-egyezni, és véle el-hitetni, hogy néki
Flándriához jusna volna. Ő, magát ezen Komplót-
nak fejevé tévén, ezt arra ingerelte, hogy magá-
nak Belgium belső Tartományaiban-is követőket
szerezzen. „

„ Könnyü meg - itélni, melly könnyü dolog vólt
ezen embernek azon eszteleneket el - tsábitani, kik
külömben-is, hogy a' büntetést el-kerülhessék, ki-
vándorolni kéntelenítettének, 's melly igen le-tud-
ta ő ezeket kötelezni, midőn őket szükségekben
pénzel segithette. Ő ezeknek Bálványokká vált:
kik - is semmit el nem mulattanak meg - próbálni,
hogy ötöt Törvényes Fejedelmeknek tronussára e-
melhessék. Ezen motskos emberek, kik az Ország-
nak belső részeiben a' *Barátokkal*, *Fanatikusokkal*,
és a' *Státusokkal* tartó néppel edgyet értvén, a'
dolgot

dolgot annyira vitték, hogy nem tsak nagyra szaporították a' magok számokat Frantzia Országának széleiben, hanem midön a' N. Gyülés által elszélesztettenek volna, még Frantzia Országának-is nyughatatlanságot okoztanak. „

„ Ekkor még a' vólt reménységek, hogy a' Frantzia Sergek Belgiumra fognának ütni, és ezen zavaros idökben ök-is a' magok ujj Fejedelmeknek ditsőséget szomjuhozó torkát bé-tölthetik: de a' mint tudjuk, a' békeféségnek további fenn-maradása által meg-tsalattatván, nem vala egyéb hátra, hanem hogy belső mesterkedések által érhesék-el tzéllyokat, és belső támódást indithassanak.

„ Ehez pedig e'-képpen fogtanak. Tették, mintha Brábántziában egy Provintziális Commissiot állítottanak volna-fel, mellyben ezen Tartománynak bajait igazittanak; az után a' Kormányfésék Rendeléseivel éppen ellenkezö parantsolatokat adtanak-ki, és meg-tiltották, hogy senki az Uralkodónak ne engedelmeskedjék, 's mind azokat *hazájok árulójának és a' közönséges békeféség meg-háborítójának lenni hirdették, valakik az ö Komplótjokba belé nem állanának.* Ezek az Akták pedig az Országban nyomtatásban osztattanak széllyel. „

„ Ezen Pokol-béli fel-tett tzél a' könyvnyomtatóknál bé-tiltatott irások 's némelly ezen Komplótban részesülni nem kívánó Polgárok által jött világofságra. Már most a' Kormányfésék sem titkolhatta tovább a' közél való veszedelmet, melynek a' Polgároknak élete és szerentséje, alája vala vettette, ha ennek el-fordítására hirtelen szükséges eszközök elő nem vétettenek volna. Ha közönséges úton akarták volna a' rofznak elejét venni, a' formálításokra való vigyázás mellett sok bünösök útat veszthettenek volna. „

„ Hogy ez meg ne történyék, kéntelenítettett a' Kormányfésék némelly személlyeket idejében kézre keríteni, melly Jan. 16-dikáról 17-dikére viradó éttzaka ment véghez. Hogy pedig az igen könyörülő vagy igen kész szolgalatú szomszédok által

némel-

nények az alatt, míg az ajtók, a' kopogás után meg-nyittatnának, útat ne vezthessenek, az ajtók és ablakok bé-törettenek. Ez az előre való vigyázás annyival szükségesebb vala, mivel egyik büös így-is időt nyert magának a' szomszédvába el-buvásra, a' hol csak nem meztelen talál-tak-fel. „

„ Ennek alkalmatosságával 8 személyek fogat-tanak-el, u. m. az esmeretes Agens *Vanderhóp*, egy magát igen büösé tett *Mark* nevezetü *Szüz*, *Süre-mor* a' Tongerlói Abbás *Perceptora* 's a' t. „

„ Egész Brüsszel örvend a' Kormányzék tse-lekedetén. Mindazáltal a' Státusok, mellyeknek csak ez az egy örömök vagyon, ha valahol a' ma-gok Constitutiójokat a' játéka belé elegyithetik, ezen panaszal — *hogy az árulóknak el-fogásokban a' Constitutzió formáltságát bé nem töltötték* — a' Kormányzék elejébe járultanak, mellyre ilyen fe-leletet vettének: — *A' Kormányzék előbb, hogy sem ezen lépést tette volna, bizonyossá tétetett azon ö tzelők felől, hogy a' fő Hatalmat el-temessék, és magokat az ő Polgár társaiknak vérekben fereszszék-meg: ott pedig, [a'] hol az [Ország] illyen [veszélyben lebeg], és a' hol leg kisebb késelem le-irhatatlan veszedelmet okoz, halgatni kell a' Törvényeknek.* — Ezen fe-leletre a' Deputátzió el-halgatván, még ezen igaz-ságtalanságot tulajdonítja vala a' Kormányzéknek: — *hogy a' Katonák némelly személyeknek kárt tet-tenek volna.* — A' Kormányzék meg-igérte, hogy a' ki kár-vallását meg-bizonyithatja, annak eleget tétet. „

„ A' Kormányzékét lehetetlen ezen tselekedé-téért nem ditsérni. Ha ez így nem esett volna, még sokáig szaggatta volna az Országot az egye-netlenség, és talám véghez-is vitte volna a' Kom-plót azon iszonyú plánumát, melly nem egyébre tzelozott, hanem hogy a' Kormány-széknek minden tagjai és az Uralkodónak minden jó és hiv-szolgai, fel-akasztassanak, meg-folytassanak, 's gyil-koson meg-ölettsenek. „

Felső Karinthiának Gmünd nevezetű Városán nézve igen félelmes vala Jan. 10-dikére viradó é-
tza. Estvéli 7 órakor a' 2 napi megszünés nd-
kült tartott szélvész egyszeriben el-alván, ezt egymás
után két föld-mozdulások követték, mellyek között
a' második olyan erős vala, hogy általa az al-
vók ágyaikból ki-vettetnének. Egy fertály óra múl-
va ismét egy tsendesebb föld-mozdulás esett, és ez
igy tserélődött hol két, hol három fertály órak-
alatt, gyengébben vagy erősebben, egész reg-
geli 2 óráig. Ekkor iszonyú mozgása indula a'
földnek egyszeriben ismét, de már ez által minden
mozogható portékák a' földre vettettek, a' he-
gyek tsikorogtanak, és a' kösziklák egymástól el-
szakasztattanak. — 8 órakorig ismét tsendesebb
mozgás éreztetett — hasonlóképpen dél utáni 3 és
4 órakor. Ez így tartott 9 nap és étzaka hol
kéttzer, hol háromszor. Leg-erősebb vólt az, a'
melly 14-dikben éreztetett. A' mozgulások tsak
szempillantásig tartók, és a' hegyek örvényei közt
leg-erősebbek vóltanak. Ezen a' tályon ez előtt-
is éppen 100 esztendővel föld-indulás uralkodott;
de olyan erős mint most, nem vólt. A' Baromé-
trum 10-dikben leg-alább botsátkozott vala. Reg-
gel és estve nagy hideg vólt: délben pedig ol-
vadott a' jég. Éttzakának idején a' nagy hidegben
minden felé futkostanak a' szegény meg-ijedett la-
kosok, és a' barmok vállujikba belé fekvén, itt
keresték meg-maradásoknak helyét. — 26-dikben
és 27-dikben ismét keményen mozgott.

A' kevesebb fizetéssel élő Ts. Kir. alacsonyabb
rangú Tisztviselők már régtől fogva nyögnek vala
Bétsben a' 100-tól 40 's 50 U'sorát-is vevő *Vukhe-*
rezők járma alatt. A' mi Kegyelmes Fejedelmünknek
fülébe jutván ez, egy nagy summa pénzt tétetett-le
az Udvari Bankó *Deputationál*, hogy a' meg-szo-
rult Tisztviselőknek, bizonyos kitsin U'sora mel-
lett mindenkor pénz adatassék költsön, és a' *Vuk-*
herezök ezeket ne nyomorgathassák — ugy haljuk,
hogy azok ki-rekésztetnek innen, kiknek fizetések
4000-re

4000-re mégyen. — Generál Májor *Jordis* Ur Belgiumba mégyen az ott meghalálozott Generál Májor *Kürty* Ur helyébe.

Olofz Országának *Komo* nevű Városában minden Testamentom tétel tétkül hólt-meg N. Váradi fi *Bogosi László* Kapitány Ur, a' ki ennek jószágához julsát tartja, jelentse magát az első *Gárnizon* Seregnél utolsó Májusig. — A' Pruszszus Udvarnál vólt Frantzia Követ *Segür* Urról az a' hir, hogy önként ment vólna - ki a' Világból — igaz-é vagy nem; nem erőlsithetjük.

De még más hir-is vagyon ezen, ha meg nem hólt, Berlinbe múlató Frantzia Nemzeti Követről. Azt olvassuk a' Pruszsziai Levelekből rólla, hogy az egész Pruszszus Udvar előtt felettébb való megvettetésben vagyon, és midön a' több külső Országgi Követekkel együtt a' Királynál vagy Királynénál valami Solennitás alkalmatofságával meg-jelenik, nem szóll sem a' Király, sem Királyné hozzája, mellyet mind ketten fel-tett szándékból tselekedtek.

Azt beszélik a' Bétsben lévő Török Követről, hogy a' mi Udvarunkhoz szólló Ministeri Levelét otthon felejtette vólna, melly nélkül *Audentizája* nem fogna lenni. Némelleyek pedig azt mondják; hogy ezen Levelét el-hozta vólna; de tsak a' Magyar Királyhoz lévén írva, Budáról Kurirt küldött vólna vizsgálja, hogy *corrigálják*. Akár hogy van a' dolog a' F. Ts. Kir. Udvar ötét *Audentiára* fogja botsátani. 500 R. forintja vagyon itten minden napra, de ez a' mi Internuntziusunknak B. *Herbertnek* - is fizettetik Konstantzinápolyban mind addig, valamig a' Török Követnek nállunk.

A' leg-szomorubb hirünk egész Bétsben, hogy a' mi Kegyelmes Korona Hertzegünk *Ferentz* roszszotskán van, és a' mint mondják ottan ottan vért köpik.

Az Erdélyi Országos Deputátus Uraknak neveik és Rendjek következendő :

1.) Gróf *Bánffy* György Ur ö Exja a' Fő Kormányozó. — 2.) B. *Bornemisza* János Ur Hunyad Vármegyei Fő-Ispány. — 3.) *Gál* János Gubern. Tanáts Ur. — 4.) *Cserei* János Prothonotárius.

A' Réformátus Részről. — 1.) Gr. *Gyulay* Josef. — 2.) Gr. *Teleky* Lajos. — 3.) Gr. *Bethlen* László, és 4.) *Türy* László Prothonotárius Urak ö Ngok.

Az Evangelica Részről. — 1.) *Rosenfeld* János Tanáts Ur és Provinciális Polgár-mester — 2.) *Soterius* János Tanátsos Ur. — 3.) *Tartler* János Ur.

Az Unitáriusok Részéről. — 1.) *Torotzkay* Mihály, *Sárosi* Sámuel, és *Bartha* Moses Urak.

Elegyes jegyzések. — „Azok a' minden napjára Posták, mellyek tsak a' háboruért valának, ezen folyó hónapnak végével meg-szűnnek. — — „Az utazásbéli könnyebbségnek eszközésére, kivánnya ö Felsége *Károlyváratt*, az ott már hajdanában-is meg-vólt *Cambiaturát*, az az : *forspontos* lovak' tartását vizsont fel-állittatni. Négy száz forint esztendei fizetést ajánl ö Felsége a' *Cambiaturistának* olly fel-tétellel, hogy tartozzon az, 12 hámos lovakat, 's meg-kivántató szekereket tartani, és azokkal mindeneknek, valakik *Commiszszáriátika Aszszignatziokat* mutatnak, következendő bérért szolgálni: A' Katonaság 15 krajtzárt fog néki fizetni egy lóért, egy Státzióra; a' kötelelségből menő *Provincialisták* 17-et; más Utazók pedig 24-et.

Azt irják *Budáról*, hogy Gr. *Brunszvik* Josef Ur ö Exját beteges állapotja kéntelenitette légyen, hogy a' *Mohátsiak* dolgában való Biztonságról lemondona; kinek helyébe *Temesvári* Adminisztrátor M. *Bakó* Ur fog tétetni.

Kóts. — Ezen Püspök lakó népes Helységbe éppen nem tsuda ha az emberek sűrűbben liálnak, mint a' kisebb Helységekben; mert ez a' természetnek rendes folyása, hogy a' hol több ember van több születésen, következésképpen több-is meghallyon; de az a' tsudálkozásra méltó, hogy itt most igen hirtelen halállal kezdenek az emberek ki múlni, noha ezen Helység valamennyire völgyben vagy on, de nem a' leg-egészségtelenebb helyen fekszik. Nevezetesen ilyen hirtelen halállal hóit-meg itten a' héten 3 derék árendás Nemes ember, ket-teje estve még vigan vólt, 's reggelre halva talál-tatott. A' harmadik pedig egy *Vadi* nevezetű, el-hivattatván a' lakodalomba, mikor a' harmadik tál ételt fel-adták, le-hajtá az asztalra fejét, ki-botsá-tá lelkét, és ilyen módon ki-múla. — Hasonló hirtelen halállal múla-ki a' minap R. Komáromba *Róth* Josef Szolga Biró Ur, a' ki nagy frissen ki lép-vén a' Vármegye Háza kapuján alig léphete húszat, a' midőn a' szél meg-ütvén le-rogyott, és kevés időre ki-is múlt, 's örökre el-végezte hivatalát.

Magyar Almás. — Még mesének-is tsudálko-zásra méltó a' fa nyövő meséje; annyival inkább, hogy lehet fel-tenni valósággal egy alatson, de szé-les mejjú, és vállú barna ifjú felől azt, hogy ő puszta kezeivel fiatal fákat ki-tördelleyen. De már nints tovább benne kéttség, szül Magyar Or-szág még ma-is ilyen erős izmos fiakat. Történt ez előtt nem sok idővel, hogy az M. Uraság Jäger-jei egy néhány faluból némellyeket a' fa-lopásért Tatába az Ur Székire fel-adtak. Ezek hát szemre hivattatván, találkozott köztök egy fellyebb meg-nevezett termetű M. Almási Ifjú, a' ki különösen a' Jágerektől azzal vádoltatott, hogy ez soha az erdőre fejszét sem hoz, hanem bé-megy a' fiatalos-ba, 's ott puszta kezeivel tépi a' fiatal fákat, 's a' hegyeiket el-tördelvén, ugy rakodik-meg. Ez a' dolog az Urakban méjséges tsudálkozást öntvén, mikor maga sem tagadná, minden büntetés nélkül szabadon botsáttatott.

Győr. — A' majom a' mit lát azt követi. Bizonyította ezt a' többek között itt Győrben nem szinte régen történt tselekedete egy Gróf' majmának. Ugyan-is bé-száll a' Gróf egy Vendég-fogadóba, le-ugrik a' majom-is a' hintóból, és fel-helyezteteti magát a' tűzhelyre a' tűz mellé. A' Szakács a' szokás szerint hoz egy marok gesztenyét, belé takarja a' majom számára a' tűzbe, meg-akarván egyfzersmind mutatni a' majomnak azon Vartussát, hogy ötudja követni az embereket a' többek között a' gesztenye sütésbe-is. A' tsaplárné meg-akarván tréfálni a' majmot, el-rakja a' vas lopotzkát, fogót, tűz szitót a' tűzhelyről. Már ott lesik mire megy a' majom a' gesztenyével. Egyszer széllyel néz a' majom, látja hogy meg-sült a' gesztenye, ki kellene szedni, de nints mivel. Azonba ott sündörgödzött a' Vendég fogadósnénak egy pántlikás nyakú kedves fekete matskája, megkapja azt a' majom derekon, és senki addig ki nem vehette körmei közzül, míg a' matskának lábaival mind ki nem szedte a' gesztenyét a' tűzből.

Debretzen. — T. *Sinai* Uram Püspöksége felől már ide le-jött a' kegyelmes Királyi resolútió, melly szerint az ő Kegyelme Püspökségre való menetele *pro nulla et irrita habedáltatott*, T. T. *Hunyadi* Uramé pedig confirmáltatott. Innét, a' Collegium felől ma holnap kedves hírek tsenditik-megfüleinket. Alig ha a' régen ohajtott Reformatió itten ebben az esztendőben tökéletességre nem megy. Ugyan-is az Ifjuságnak mind a' tanulásra, mind az erköltsre nézve uj Törvények szabattattak; a' Patronus Urak olyan eszközökről gondolkodnak, a' mellyek által az Ifjuság szorgalmatosságát élleszszék. A' T. Profelső Urakra nézve pedig tabellák kézzittetnek, mellyek szerint minden Profelső a' maga Tudományát 3 esztendők alatt el-végezni. Bóldog maradék!!! irigylem a' Te szerentsédet. — Még ezen híreket-is hallyuk innét, hogy T. *Sinai* Uram a' Profelsőrságba tsak ugyan meg-maradt, noha igaz az, hogy minden grádusból 3 Ifjat bé-hivat.

hivattak a' Patronus Urak, és meg-tudakozták, hogy vettek é valami épületet T. *Sinai* Uramtól. Ezen kívül az a' hire, hogy ezen Debretzeni Collegiumnak edgyik tanult, szorgalmatos, és valóba épületes Tanítója T. T. *Ormos* András Uram *Szobozlóra* hivattatik Prédikátornak T. T. Senior *Halmi* Uram helyébe, a' ki már a' podágra miatt hivatalát nem folytathatja. Vajha ezen hir tökéleteségre ne menne, mivel kár vólna a' Collegiumra nézve kebeléből ilyen épületes Tanítót el-szalasztani. 's a' t. Innét 21-dik bizonyosabb hireket várunk, mivel ekkor Papi Gyűlés lesz itt, vagy inkább Consistorium.

Pest. — Professor *Werthes* Urnak Pétersburgba lett el-menetelével üressen maradván az *Aesthetica Kathedra*, ennek bé-töltésére, a' mint tudjuk Karátson 2-dik napján szokott *Concurfus* tartaték. — Hogy ezen Professorságra magokat annyi alkalmas személlyek jelentették, a' mennyire mostanság egy Kathédra végett-is nem emlékezünk, tsak annak tulajdonithattyuk, hogy még Hazánkban-is meg-lehetős számmal érzik lenni magokat olyan érdemes személlyek, kik a' *Jo-izlés-tudományt* tanithattyák. — Haton valának azon érdemes Urak, kik magokat ezen probára közönségesen réá botsátották, u. m. — a' vólt Jesuiták társasága-béli Tisztelendő *Tóth Farkas* Ur *Budán* a' Retorikának tanítója — *Rofsi* Ur, az Univ. Könyvtárja Kantzellistája — — *Belnay* Ur, az Ország Birája ő Exja fijának nevelője. — A' Reformátusok között *Szabó László* Ur, a' Nagy Bányai Humanisták vólt tanítója — az Evangelikus részről *Nitsch* és *Schedius* Urak, kik mind ketten a' múlt esztendőben ditséretesen végezték *Göttingai* tanulásokat.

Hogy ezen *Concurfus* részre hajlás nélkül mehessen véghez, előre egyben gyűlvén a' *Philosophica Facultás*-béli Professorok, el végezték magokban, hogy kiki közüllök a' *Concurrens*eknek a' meg-fejtésre elejekbe tétetendő kérdéseket gondoljon. Valami 30 ilyen alkalmasoknak találtatott

kérdések az után tzedulákra irattattak külön-külön, öszve sodortattak, és öszve elegyítették. Az után hármat, a' Szerentse-játék formájára, ki-huztak, a' többit pedig a' Facultás jelen-létében el-égették. Kettejét ezeknek papirosba boritva bé-petsételték, és ezt irták réá: *pro scribendo* — a' harmadikra pedig hasonlóképpen bé-petsételtetve: *pro Examine orali*. Ezek a' Dekány (petsét-nyomójával) petsételtettek-meg: a' Concursus napjáig pedig egy más Professor Ur gondviselése alá adattanak, kinek nem volt keze között a' Dekányi petsét.

Ezen petsétes pakétok a' Concursus napjára a' Gyűlésre elő-vitetvén, előbb fel-töreték a' két kérdéses pakét, melly 2 kérdések ezek valának:

1) Cum duo principia sint, quæ Aesthetici a studioso scientiarum et artium elegantiorum exigunt, scilicet bonus gustus, et ingenium aestheticum; ostendatur, in quo utriusque indoles et natura consistat? Utrum ad primitivas animæ facultates, an ad derivativas pertineant: Ex quibus constitutivis consistent, et ex quibus causis resultent:

2) Comparentur veteres Poetæ cum recentioribus, et cum ratione definiatur, utris venustatis et elegantiæ major laus competat?

Ezekre a' 2 kérdésekre ott helylyben kellett Deák nyelven minden könyv és egyéb segedelem nélkült irásban felelni a' Concurrensenek. Mig ezek dolgoztak, a' Professzorok rendre váltották-fel egyenként egymást; mivel egynek szüntelen jelen kellett lenni a' dolgozók mellett, ki az el-készült irást-is bé-vévén, nevét réá irta. — Hármán kimentek délben ebédre, de háromnak az alatt-is munkálódni tettzett. Kettő ezen Urak közzül egész éttzakai 11 óráig folytatta munkáját.

Más nap folyt a' szóval való meg-probáltatás a' 3-dik kérdésből, melly ez vólt:

„Datur ne summum et primum principium Aesthetices, ad quod omnes partes Aestheticae revocari possint? Quodnam est illud? Quomodo illud adpli-

adplicative ad omnes artes liberales, tam formatrices quam foecundas enunciari debet? Recenseantur principia Aestheticæ, quæ hucdum a Philosophis recepta aut ventilata sunt, et sanæ crisi subiciantur. „

Ekkor Gróf *Brunszvik* Helytartói Tanács Ur ō Exja 's egyszersmind Studiorum Commissio Prézesének előll-ülése alatt, a' Philosophica Facultásnak 9 Professoraival együtt lévén, a' Concurrensek egyenként ezen rendel: — *Tóth, Szabó, Rofsi, Belnay, Schedius, és Nitsch*, előhivattattak, és kérdés a' Concurrensnek kezébe adatván, ez arról olly módon tartozott disserálni, valamint a' Kathedrából szokás. Ennek beszédét 3 Professorok sebelsen való irással fel-jegyzették. Az *Isokrates* Beszédeiből és az *Anathologia Epigrammatumból* egy néhány Verseket Déákra — *Virgiliusból* pedig ezeket: — Ille ego, qui quondam gracili — arma virumque cano Magyarra fordítottanak. A' ki a' Disserálást el-végezte, nem ment - ki többször, ne hogy a' többek a' kérdést tőle előre meg-tudhassák. Négyen közülök egy fertályig, ketten pedig egy fél óráig disseráltak. Ezzel vége lett a' Concursusnak.

Az után elő vették kézről kézre a' Professorok othon, nem csak a' Concursus napján el-mondott, hanem a' már az előtt-is petsét alatt bé-küldött munkákat, mellyeket minek utánna ki - ki magában jól meg-fontol és itél a' Professorok között, az után ezek ismét Gyűlést fognak tartani. Hármat a' 6 között Voksok által ki-váloztanak, ezeknek nevei előbb a' Budai Studiorum Commissió eleébe, innen a' F. Helytartó Tanátshoz, ez által pedig az Udv. Bétsi Kantzelláriára 's végre ō Felsége eleébe küldtetnek, és utólyára ō Felsége fog egyet a' Candidádusok között Professornak ki-nevezni.

Külső Országi Tudósítások.

Roma. — A' Kárdinálisok Collegiuma közönségessé tévé a' múlt Januáriusban a' maga végzését a' Frantzia meg-esküdött és meg nem esküdött Papok iránt. Ezen Gyűlés még most-is a' legnagyobb szelidséggel viseltetett a' meg-esküdött Frantzia Romai Anyaszentegyház szolgáihoz, és tsak azt végezte ellenek, hogy még egyfzer ezen Anyaszentegyház kebelébe való vizsgálásra közönségesen hivattassanak - meg. A' meg-térésre még 4 hónapok engedtettenek: de ha ezek-is minden gyümöls nélkül tanálnának elmúlni, azonnal egy átkot menydörgő *Bulla* fogna Frantzia Országban minden meg-átalkodottaknak fejekre széllyel szorítani. Ellenben a' Romai-székhez hiveségben meg-maradt minden meg nem esküdteknek meg-engedtetett, hogy mind azoknak a' Kegyelmeknek gyakorlásával és ki-olztogatásával, mellyekért eddig minden esetben a' Pápához kellett folyamodni, egészsz elztendőnek le-folyta alatt, magoktól szabadon élhesenek, és ezen magoknak Rómából nyert különös engedelmet mindenütt közönségesen ki-hirdethessék.

Egy Monakhiumi Levélnek summája: a' Bavariai Könyv Censura iránt. — „Itt egy néhány Könyör-géses Könyvek meg-tiltattatának. A' Könyvárulók-nak meg-parantsoltatott, hogy következő Könyveket u. m. a' *Religio Theátromát*, a' *Fridrich Munkáit*, *Ovidiusnak a' szeretetről*, *Eybelnek pedig a' Szentekről a' nép' képzelődéseihöz alkalmaztatott írásait*, *Koczebuének minden munkáit*, a' *Wielánd és Rousseau írásai* közzül egy néhányat s' több más hasonlókat nagy büntetés alatt árulni ne mé-rézzelnyenek. — — — A' Mauth Tisztek-nek meg-sokasodott foglalatosságok; mert hét száma-ra kéntelenittetnek visitálni a' könyves pakétokat. Az ezen szoross Rendelés ellen tétetett jelentések nem használnak leg-kifsebbet-is. A' Könyvek Cen-surája iránt 1769-ben ki-adatott Rendelés még most is szoross sinor-mértéke a' Könyv-visgáló Tisztek-
nek, mellynek Historiája — — mivel azt még
nem

nem mindenek tudják — itt vagyon igen röviden. „

„ Az 1760-dik esztendő táján erősen olvasták a' Bavariai tanuló ifjak *Rabnert*, *Hallert*, *Hagedort*'s a' több ezekhez hasonlókat. Ebben megbotránkozván a' tanítók, bé akarták az útyát minden Protestáns Auktoroknak Bavaria felé vágni. Kérésekkel tsak hogy meg nem némitották akkori jó Fejedelmeket *Maximilián Josefet*, még végre ez is a' sok unszolást ki nem álhatván, magához hivatta *Osterváldot*, elő beszélt néki mindent a' mi történt, és ezen rövid szókkal fejezte bé beszédét: — — — *A' Tinittók nem nyugosznak. Már tsak kell tsindlnom valamit. Egy Parantsolatot kell a' közönséges Censuráról készíteni: de jól jegyezzük meg, hogy ennek ollyannak kelletik lenni, mellyet ne lehessen végre halytani.* — — Igy vette eredetét a' *Bavariai Könyv Censura*, melly hogy nem költemény légyen egy Bavariai Gavallér, *Osterváldnak* egyik jó baráttya bizonyítja.

Az ujjabban érkezett Levelek szerint is olly nagy Párisban, és a' szomszédban is a' zürzavar, hogy már most lehetetlennek láttzik ennek letsendelítéséhez fegyveres kézzel nem fogni. — Ugyan azért a' Tsászár *Svalizsé Serge* 1-ső Mártziusra parantsolatot vett, hogy Belgium felé induljon, 's talám más Sergek is. — — *Portugallia* ugy retteg a' Frantzia Pestistől, hogy nem tsak a' ki-vándorlott Frantziákat ide bé nem botsátja, hanem a' maga népének is éjjeli öszve gyűléseket tartani megtiltotta. — *Muzka* Országban szóllani sem lehet a' Frantzia Constitutziokról. — *Pruszfiában* Könyv és Vallás *Inquisitió* állott fel, és a' Vallásbéli dolgok felől keményen tiltatik valakinek szabadabban gondolkozni — mint a' Prédikátorok 's a' mi régi Eleink. — Nézzük Spanyol Országban hogy folynak a' dolgok?

Az Olasz Levelek után, a' Német 's más Közönséges Levelekből egy Madriti szörnyű történetet olvasunk, mellyet, ha azt *Madritról* nem írják, mi is éppen lehetetlennek tartanánk — a' történet:

ez : „ A' parantsoltatik nem régiben egy este *Madridban*, hogy bizonyos óra alatt az egész Városban minden ajtók bé-zárattassanak, az ablakok táblái bé-tétefsenek, és mig más nap reggel az ágyúszozatot nem halják, senki tsak az ablakán-is ki ne tekintsen; mert külömben az ilyen házra tüzet fognának adni. Rémülés esék ezen parantsolatra az egész Városban, és a' kétséges bizonytalanság küzködik vala mindeneknek szivekben. Reggelre kelve ki-tódúl a' nép a' jel-adásra, 's látja, hogy a' piatz közepén 12 fel-állított akasztófákon 12 emberek függenek, kik közzül mindeniknek egy egy tábla függvén mejjén, e' vala rá-irva : *igy járnak a' közönséges tsendesség fel-zavarói*. Kik lettenek legyen ezen szerentsétlen 12 *Hámánok*, egy Levélben lem iratik; az a' közönséges hir, hogy a' Frantzia Constitutziót terjesztő *Apostolok*. — Azonban, ha ez igaz, lehettek ezek a' halált meg-érdemlett más Gonosz-tévők-is, kik most a' nép meg-rettentésére más szin alatt például akasztattak-fel. Várjuk ezen hírnek meg-erősítését; mert előttünk Olofz költeménynek láttzik.

Mese. — *Jupiterhez* mennek egykor a' Galambok, azon kéréssel, hogy nekik engedné-meg a' házofságot. *Jupiter* látván, hogy ezek szelid, jámbor, ártatlan és hasznos állatok, és szaparodások szükséges, meg-adá kéréseket. Meg-halják ezt a' *Skorpiok* és *Viperák* — utzú rajta!! ök-is Députátust küldenek *Jupiterre*, hogy nekik-is engedje-meg a' házofságot — nem, felel *Jupiter*; nem jó az ilyen veszedelmes állatoknak házosodni, 's szaparodni. — Frantzia Országban így menti vala egy valaki — némelly emberek nöstelenségét — de rosszul; mert a' Házofság a' leg-keményebb szívet is érzékenyebbé 's betsületesebbé szokta tenni.